

Charles McKelvey om Kina og den tredje verden

Vi er glade for å publisere dette interessante stykket av [Charles McKelvey](#) som utforsker de parallelle banene – og den nylige samkjøringen – av prosjektene for frigjøring av den tredje verden og kinesisk sosialistisk konstruksjon. Artikkelen, rik på historiske detaljer, konkluderer med at den fortsatte og utdypende koordineringen mellom Kina og resten av verden i utvikling er avgjørende for fremveksten av et mer rasjonelt, velstående og demokratisk verdenssystem.¹

To prosjekter av betydning for menneskehetens fremtid har opprettholdt seg de siste syv tiårene, nemlig det tredje verdensprosjektet for nasjonal og sosial frigjøring, og det kinesiske prosjektet for sosialistisk konstruksjon. De utviklet seg i en parallell form, med sporadiske kontaktpunkter og tilfeldigheter. Men de siste ti årene har de beveget seg mot betydelig samarbeid, og i prosessen bygger de et alternativ mer rettferdig og mindre konfliktfylt verdenssystem. Og de gjør det nettopp i et historisk øyeblikk der den kapitalistiske verdensøkonomien faller i parasittisk dekadanse. Prosjektet til den tredje verden pluss Kina legger grunnlaget for en bærekraftig fremtid for menneskeheten; mens det nykoloniale verdenssystemet demonstrerer sin uholdbarhet.

De to prosjektene er antiimperialistiske, men de er ikke anti-vestlige. Fra begynnelsen har de tilpasset moderne vestlige vitenskapelige metoder og filosofiske konsepter, forvandlet dem for å tilpasse dem til deres antikoloniale teori og praksis.

Og de to prosjektene har født eksepsjonelle ledere, med en uvanlig evne til å tolke tidens tegn og veilede deres folk mot det nødvendige handlingsforløpet. Deres taler og skrifter utgjør en viktig dimensjon av menneskehetens arv, men dessverre studeres de ikke seriøst av vestlige intellektuelle, for det meste. Så flertallet av vestlige intellektuelle i dag, inkludert de til venstre, forstår ikke Kina, og de tar ikke hensyn til den tredje verden.

Det tredje verdensprosjektet

Det tredje verdensprosjektet for nasjonal og sosial frigjøring ble lansert i 1955 i Bandung, Indonesia, hvor ledere av tjueen nylig uavhengige nasjoner i Asia og Afrika møttes. Sukarno, Nehru, Nasser og Zhou En-lai spilte ledende roller i å fremsetter strategien for den tredje verdens enhet i opposisjon til europeisk kolonialisme og vestlig imperialisme og i å formulere prinsippet om økonomisk samarbeid uten utnyttelse blant nasjoner. Forholdet mellom nyuavhengige nasjoner ble gitt organisasjonsform i 1961, da tjueen regjeringer i Asia og Afrika pluss det tidligere Jugoslavia og Cuba etablerte den alliansefrie bevegelsen i Beograd, Jugoslavia. I 1964 dannet syttisju nasjoner G-77 som en blokk i FN, som oppfordret tredje verden-nasjoner til å utvikle nye former for gjensidig fordelaktig handel mellom hverandre for å forbedre virkningene av imperialistisk utnyttelse. I 1966 møttes åttititre regjeringer og nasjonale frigjøringsbevegelser fra Afrika, Asia og Latin-Amerika i Havanna til

Den første solidaritetskonferansen til Afrika, Asia og Latin-Amerika, som kalte kolonialisme og imperialisme som kilden til underutvikling i den tredje verden og forsvarte nasjonalisering som en effektiv strategi for å oppnå kontroll over nasjonale økonomier.

I 1974 brakte den tredje verden sin visjon til FNs generalforsamling, som godkjente den alliansefrie bevegelsens forslag til en ny internasjonal økonomisk orden. Dokumentet bekreftet prinsippene for nasjonenes selvbestemmelsesrett og nasjonenes suverenitet over deres naturressurser. Det tok til orde for: opprettelsen av råvareprodusenters foreninger for å gi råvareeksporterende stater kontroll over prisene; en ny internasjonal pengepolitikk som ikke straffet de svakere statene; økt industrialisering av den tredje verden; overføring av teknologi fra de avanserte industrielle statene til den tredje verden; regulering og kontroll av transnasjonale selskapers aktiviteter; fremme av samarbeid mellom nasjonene i den tredje verden; og hjelp til utvikling i den tredje verden. I 1979 bekreftet nittitre nasjoner på det sjette toppmøtet i den alliansefrie bevegelsen i Havanna «deres dype overbevisning om at en varig løsning på problemene til land i utvikling bare kan oppnås ved hjelp av en konstant og grunnleggende restrukturering av internasjonale økonomiske relasjoner gjennom etableringen av en ny internasjonal økonomisk orden.»

Verdenssystemet gikk imidlertid inn i en vedvarende strukturell krise, som følge av at det hadde nådd og overeksponert jordens geografiske grenser. Den globale eliten reagerte på denne situasjonen med en dreining til høyre, reduserte statens rolle og forlot den systemiske forpliktelsen til produktivitet, om enn ujevn produktivitet. Det tredje verdensprosjektet ble avsporet.

Men den tredje verdens stemme ble ikke stilnet. I oktober 1979 presenterte Fidel Castro for FNs generalforsamling sin rapport som president for den alliansefrie bevegelsen. Han kom med en historisk uttalelse, der han med erklærte med kraft: "Den ulik utveksling som ødelegger våre folk burde opphøre, den eksterne gjelden bør opphøre." Han erklærte de utviklede landene som ansvarlige for situasjonen for global ulikhet og fattigdom, og krevde implementering av FN-erklæringen for en ny internasjonal økonomisk orden. Han endte med et stort kall til hele menneskeheten om å kjempe for sine egne ambisjoner. I denne viktige talen erklærte Fidel at den urettferdige internasjonale økonomiske orden var sentral i de nykoloniserte folks politiske kamp.

I 1983, på slutten av sin periode som president for den alliansefrie bevegelsen, presenterte Fidel en rapport til det syvende toppmøtet for den alliansefrie bevegelsen i New Delhi i 1983, senere publisert i utvidet form som Verdens økonomiske og sosiale krise: Dens konsekvenser for de underutviklede landene, dens dystre utsikter og behovet for å kjempe hvis vi skal overleve. Fidel hevdet at de internasjonale finanssystemets sykdommer og det nykoloniale verdenssystemet kan overvinnes gjennom mobilisering av en global politisk vilje til å skape en ny internasjonal økonomisk orden, som foreslått av den alliansefrie bevegelsen og vedtatt av FNs generalforsamling. Han hevdet at folket i den tredje verden må kjempe for å skape en mer rettferdig verdensorden, og erkjenner at folkene i den tredje verden utgjør det enorme flertallet av menneskeheten. Han hevdet videre at utviklingen av den tredje verden ville være gunstig for verdenssystemet som helhet, noe som antyder at den økonomiske og sosiale utviklingen av den tredje verden ville gjøre det mulig for verdenssystemet å overvinne sin strukturelle krise. Følgelig må folkene i den tredje verden

kjempe: å omforme strukturene som fremmer ulik utveksling og avtagende utvekslingsvilkår; for kansellering av den tredje verdens gjeld; for nye og mer rettferdige internasjonale penge- og finans-systemer; for en form for industrialisering som tar hensyn til den tredje verdens interesser; for nødvendige sosioøkonomiske strukturelle endringer, for eksempel agrarreform; for vedtakelse av tiltak fra stater som vil kontrollere og begrense aktivitetene til transnasjonale selskaper; og for en forhøyelse av FNs prestisje. Kampen krever enhet av folkene i den tredje verden, til tross for politiske og kulturelle forskjeller, til anerkjennelse av deres felles erfaring med kolonial dominans.

På slutten av 1990-tallet ble det tredje verdensprosjektet brakt til fornyet liv på grunnlag av populære sosiale bevegelser i opposisjon til nyliberalisme, som fant sitt mest avanserte uttrykk i Latin-Amerika. Denne gangen ville man imidlertid ikke bare uttrykke ideer, man ville også iverksette dem i praksis. Cuba, Venezuela, Bolivia, Nicaragua og Ecuador begynte å utvikle gjensidig fordelaktige økonomiske og kulturelle relasjoner, på grunnlag av respekt for suverenitet. Deres utviklende forhold til hverandre i løpet av de første femten årene av det tjuelførste århundre utgjorde et forsøk på å bevege seg fra avhengighet av handel med de globale kreftene i den europeisk-sentrerte verdensøkonomien, som var økonomisk ufordelaktig, mot handel med andre nasjoner i Sør, på jakt etter vinn-vinn-strategier basert på gjensidig respekt. De tok ledelsen i å danne regionale foreninger, og forsøkte å gi praktisk støtte til gjensidig fordelaktig handel og å inkludere andre nasjoner i prosessen. ALBA (det bolivariiske alternativet for folket i vårt Amerika) ble etablert i 2004, og proklamerte behovet for solidaritet og samarbeid mellom nasjoner. UNASUR (Den søramerikanske folkeunionen) ble etablert i 2008, og krevde solidaritet i bruken av regionens ressurser. CELAC (Community of Latin American and Caribbean States) ble etablert i 2010. I CELAC's andre toppmøte i Havanna i 2016 bekreftes Havanna-erklæringens forpliktelsen fra de 33 regjeringene til å utvide handelen i regionen og utvikle en form for integrasjon basert på komplementaritet, solidaritet og samarbeid.

Revitaliseringen av den tredje verdensprosjektet i begynnelsen av det tjuelførste århundre kan sees i gjenerobringen av den alliansefrie bevegelsen sine historiske prinsipper. På toppmøtet til den alliansefrie bevegelsen i 2006 i Havanna, bekreftet alliansens 116 medlemsland i en erklæring, historiske prinsipper, inkludert nasjonenes likestilling og suverenitet, ikke-intervensjon i andre staters anliggender og «folks frie besluttsomhet i sin kamp mot utenlandsk intervensjon». På det syttende toppmøtet i den alliansefrie bevegelsen i Venezuela i 2016 oppfordret de 120 medlemslandene folkene i den tredje verden til å kjempe mot kolonialisme og nykolonialisme og delta i byggingen av en mer rettferdig verden, etablert på grunnlag av solidaritet og samarbeid. Etter den venezuelanske presidentperioden i den alliansefrie bevegelsen gikk presidentskapet over til den islamske republikken Iran.

Sosialisme med kinesiske egenskaper

I løpet av det nittende århundre konkurrerte imperialistiske makter (de vesteuropeiske koloniale imperier pluss USA, Japan og Russland) om kontroll over naturressurser og arbeidskraft utenfor sine nasjonale territorier. Kina var ikke inkludert i denne prosessen med konkurrerende imperialismer. I årtusener hadde kinesiske imperier vært blant de mest avanserte menneskelige sivilisasjonene. Men på 1800-tallet hadde Kina opplevd økonomisk

nedgang, som følge av vestlig semikolonial inntrenging, der det kinesiske imperiet ble tvunget til å akseptere handelsavtaler som undergravde økonomien.

På slutten av 1890-tallet oppstod det i Kina en nasjonal antiimperialistisk tendens blant intellektuelle, som reaksjon på vestlig kommersiell og militær inntrenging så vel som japanernes imperialisme. Kinesisk marxisme ble født i dette nasjonalistiske antiimperialistiske intellektuelle miljøet. Det kinesiske kommunistpartiet ble etablert i 1921 av to professorer ved Beijing-universitetet og deres studenter. Blant dem var en ung bibliotekassistent, Mao Zedong, som formulerte en tilpasning av marxistisk teori til forholdene i Kina.

Etter en tiår-lang militær og politisk kamp mot på den ene siden en kinesisk nasjonalisme som ble støttet av vestlige interesser, og på den annen side den militære okkupasjonen av Kina av Japan, ble Folkerepublikken Kina proklamert i oktober 1949.

Hensikten med den triumferende kinesiske revolusjonen var å sette til side den tidligere politikken for slippe inn borgerlige og utenlandske interesser, og på dette grunnlaget å drive den økonomiske moderniseringen av landet. Loven om jordbruksreform fra 1950 distribuerte land til individuelle bondeiere og likviderte det landbaserte eiendomsborgerskapet som klasse. Hensikten var å organisere bøndene i kooperativer. Det oppsto uenigheter i kommunistpartiets ledelse om tempoet i samlingen av bøndene, der Mao presset på for akselerasjon av prosessen. Og det dukket også opp uenigheter om formen og tempoet i industrialiseringen. Perioden 1950 til 1976 var preget av intense politiske konflikter i kommunistpartiets ledelse, der maoister presset på for raske transformasjoner, mot pragmatikerne som var i flertall i partiledelsen; og begge sider mobilisere masser til forsvar for deres sak.

Begivenheter kom til å favorisere pragmatikerne. Maos store sprang fremover fra 1957 til 1958 var en økonomisk fiasko med tragiske konsekvenser; og Maos splittende oppførsel i 1965 og 1966 stimulerte kulturrevolusjonens overslag. Videre var veksten i Kinas bruttonasjonalprodukt og nasjonale inntekter mye større i tider der pragmatisk politikk hersket, i motsetning til periodene med ultra-venstreorientert politikk eller politisk konflikt.

Etter Maos død i 1976 la kommunistpartiet ut på den pragmatiske veien. I perioden 1978 til 2012 forfulgte Kina et program for «reform og åpning», etterfulgt av «Den nye reformen», fra 2012 til i dag. Begge reformstadiene er basert på begrepet sosialistisk markedsøkonomi, som avviker fra det klassiske synet på at en markedsøkonomi er iboende for kapitalismen, og en planlagt økonomi er iboende for sosialismen. I en sosialistisk markedsøkonomi er økonomisk planlegging primær, og markedet spiller en hjelperolle, definert av den statsformulerte planen; og statseid eiendom er pilaren i økonomien.

Reformen ble opprinnelig formulert av Zhou Enlai og Deng Xiaoping som en rekke tiltak, som senere ble det praktiske grunnlaget for kommunistpartiets formulering av teorien. Reformen forsøkte å øke den langvarige landbruksproduksjonen gjennom kontrakter med bondefamilier på statseid land, med utvidelse av det frie markedet for landbruksprodukter. Tiltakene utvidet også arealet for privat kapital i industrien.

I en artikkel publisert i Qiao Collective-plattformen understreker Isak Novak kontinuiteten mellom prosjektene til Mao og Deng. Mao så betydningen av det nasjonale borgerskapet i den økonomiske utviklingen av landet. Han forkynte at Kina må bruke kapitalismen til å heve økonomien og levestandarden til folket; men med strukturer som sikrer at borgerskapet ikke kontrollerer staten. På samme måte forkynte Deng at utviklingen av produktivkreftene er sentral i sosialistisk konstruksjon; Han tok derfor til orde for begrenset, høyt regulert kapitalisme med statlig eierskap til økonomiens kommanderende høyder.

I den grad moderniseringen av økonomien krevde investeringsnivåer utenfor rekkevidden av nasjonal kapasitet, vendte Kina seg også til å tiltrekke seg utenlandske investeringer, en sentral del av den såkalte "åpningen" av økonomien. Fra 1979 til 1995 ble det etablert ulike strukturer som gjorde det mulig å øke utenlandske investeringer betydelig, der 185 nasjoner i verden har deltatt. Novak kaller det "avtalen med utenlandsk kapital".

Novak plasserer ordningen med utenlandsk kapital fra 1980-tallet til 2000-tallet. Utenlandsk kapital hadde tilgang til en stor og relativt billig arbeidsstyrke til bruk i eksportrettet produksjon. Men restriksjoner ble satt på utenlandsk kapital: de måtte danne joint ventures med kinesiske firmaer, noe som letter overføringen av teknologi; de ble ekskludert fra visse sektorer som var avgjørende for Kinas nasjonale mål; og de var under regulering og tilsyn av staten. Disse restriksjonene sørget for at kapitalistklassen ikke ville være i stand til å hevde kontroll over det politiske systemet.

Novak observerer at USA hadde trodd at markedsreformene i Kina ville undergrave partiets ideologiske base og makt. Men det motsatte har skjedd. Kinas kommunistiske parti har bred folkelig støtte; Det er et av de mest populære regjeringspartiene i verden. På det ideologiske området undervises marxismens, Maos og Dengs tanke og læresetninger, mens partiet utdanner og veileder folket i byggingen av sosialisme.

I løpet av det tjuende århundre hadde USA smidd en ny form for imperialisme, som involverte økonomisk inntrenging i andre territorier, uten å gripe direkte politisk kontroll. Kinesisk utenrikspolitikk avviser den nye formen for imperialisme, som har blitt integrert i det nykoloniale verdenssystemet. Kinesisk utenrikspolitikk er basert på det antiimperialistiske prinsippet om samarbeid og suverenitet blant nasjoner. Det bekrefter i teorien og i praksis at alle nasjoner i verden burde være frie til å kontrollere sine økonomier, sine politiske systemer og sin utenrikspolitikk; og de burde være frie til å handle seg imellom, uten innblandinger og intervensjoner fra globale makter som søker kontroll over naturressurser og markeder. Ved i praksis å utvikle kommersielle relasjoner på grunnlag av disse konseptene, avviker Kina fra standardpraksisen til det etablerte nykoloniale verdenssystemet.

De to prosjektene kobles sammen

Utviklingen av kinesisk utenrikspolitikk passet godt sammen med den latinamerikanske vending til sør-sør-samarbeid. I 2014 møtte Xi Jinping, president i Folkerepublikken Kina, statsoverhodene til nasjonene CELAC, inkludert Cuba, Venezuela og Bolivia, for å etablere China-CELAC Forum, og han besøkte deretter Venezuela og Cuba. I et utveksling med latinamerikanske journalister beskrev den kinesiske presidenten Kina som en stor nasjon,

men ikke en global makt, og i en utviklingsfase som ligner på Latin-Amerika og de karibiske nasjonene. Han hevdet at Kina søker å utvikle seg gjennom handel basert på samarbeid og vinn-vinn-relasjoner av gjensidig nytte. Han forsvarte sør-sør-samarbeidet som motoren som kan drive den autonome og bærekraftige utviklingen av de underutviklede nasjonene, og han observerte at det voksende økonomiske og sosiale forholdet mellom Kina og CELAC var et eksempel på dette nødvendige sør-sør-samarbeidet. Han bekreftet Kinas forpliktelse til en alternativ internasjonal økonomisk og politisk orden, mer rettferdig og rimelig.

Erklæringene fra den kinesiske presidenten fikk cubanske journalister Yaima Puig og Leticia Martínez til å skrive: «Vår region, historisk plyndret og slått av utenlandske makter, mottar nå respektfull behandling og takknemlighet fra den asiatiske giganten.» De beskrev China-CELAC Forum som et prosjekt for integrert utvikling av samarbeid gjennom handel, investeringer og økonomisk samarbeid, noe som økte den økonomiske veksten til begge parter, med gjensidige investeringer rettet mot produktive sektorer og diversifisering av produksjon, og økonomisk samarbeid mellom sentralbankene. De hevdet at Kina kunngjør "en vei. . . hvor våre interesser også er viktige og tas i betraktning; en vei som kunngjør et klart tegn på styrking av enhet og samarbeid og fremme av sør-sør-samarbeid mellom Kina og Latin-Amerika og Karibia. Det er en vei med respekt for prinsippene for komplementaritet og dialog. De roste «respekten og enkelheten som den asiatiske giganten har nærmet seg [Latin]Amerika.»

Siden etableringen i 2014 har China-CELAC Forum innlemmet nitten land i det kinesiske prosjektet den nye silkeveien. Seks flyavganger er etablert, og 44 konfuciusinstitutter er åpnet. Ulike latinamerikanske og karibiske land, inkludert Cuba, Venezuela og Nicaragua deltok på det sjette møtet i Forum fra 27 oktober til 29 oktober 2019 i Beijing, der senator Frederick Audley fra Bahamas roste Kina for sin hjelp til å bygge infrastruktur i forskjellige land på kontinentet og dens gjennomføring av planer for å fremme utvikling, spesielt med hensyn til de små øystatene.

Samtidig, som jeg bemerket i de to siste innleggene, hevder afrikanske aktivister og intellektuelle at den økte handelen mellom Kina og Afrika utfolder seg i sammenheng med Kinas respektfulle politikk for afrikanske nasjoners suverenitet og ikke-innblanding i afrikanske politiske saker. De hevder at det er en fornyelse av panafrikanismen på kontinentet, et fenomen som støttes av Kinas antiimperialistiske politikk for gjensidig fordelaktig handel.

Den amerikanske republikkens fremtid

Tu Zhuxi (styreleder i Rabbit), den "Amerika-watching" kinesiske bloggeren med et enormt følge, observerer at i den grad USA er et multinasjonalt land, må det smi en nasjonal identitet på grunnlag av folkelig støtte til USAs grunnlov og nasjonens grunnleggende verdier. Denne virkeligheten i den amerikanske politiske kulturen, hevder Tu, skaper en dynamikk der det amerikanske systemet ikke kan kritiseres; å kritisere det amerikanske systemet er en alvorlig politisk feil. Derfor viser selv tilsynelatende kritikk av systemet seg å være kritikk av bestemte personer, organisasjoner eller institusjoner. Grunnleggende forutsetninger er uberørbare; ingen snakker om å styrte systemet og starte på nytt. Dette

betyr, konkluderer Tu, at det ikke kan bli en revolusjon i USA; Selv de som anser seg som sosialister eller revolusjonære, kjenner ikke betydningen av disse begrepene.

Tu har rett i den nåværende situasjonen i amerikansk politisk kultur. Men dette betyr ikke at den politiske kulturen ikke kan forvandles og gripe muligheter skapt av den vedvarende strukturelle krisen i verdenssystemet og den relative nedgangen i USA.

Venstresiden i USA må lære den politiske kunsten å angripe systemet uten å angripe grunnloven og nasjonens grunnleggende politiske verdier; Faktisk må den lære å angripe systemet som brudd på nasjonens grunnleggende verdier. Her er kilden til den politiske svakheten til en sann venstre i USA; ikke bare har den ikke lært den nødvendige politiske kunsten, den har ikke engang sett behovet for å gjøre det.

Hva er dimensjonene til den nødvendige politiske kunsten i praksis? For det første må alle kritikker og forslag til endring presenteres som forankret i nasjonens grunnleggende verdier, som oppfyllelsen i den nåværende historiske konteksten av de grunnleggende verdiene. For det andre må alle konkrete forslag til endring uttrykkes som forslag til grunnlovsendringer og nye føderale og statlige lover, i samsvar med grunnloven; og i samsvar med det historiske mønsteret i folkets bevegelser, som illustrert av endringene og nye lover som følge av bevegelsen for avskaffelse av slaveri, arbeiderbevegelsen, bondebevegelsen, kvinnebevegelsen og borgerrettighetsbevegelsen. For det tredje innebærer dette behovet for en reformulering av den amerikanske fortellingen som tar hensyn til økonomisk og sosial utvikling siden 1789, inkludert den nåværende nasjonale og globale situasjonen; en ny fortelling som er en reformulering av de grunnleggende verdiene.

I sammenheng med nasjonens nåværende økonomiske, politiske og kulturelle krise og menneskehetens sivilisasjonskrise, kunne en revolusjon av folket, som søker makt for folket, dukke opp i USA, hvis det skulle oppstå eksepsjonelle ledere med innsiktsfull forståelse av politisk-økonomisk dynamikk, som har mestring av politikkens kunst. Eksepsjonelle ledere som er i stand til å forklare folket betydningen for menneskehetens fremtid i det tredje verdensprosjekt for nasjonal og sosial frigjøring, det kinesiske prosjektet for sosialistisk konstruksjon og det alternative verdenssystemet som de to prosjektene bygger i praksis på et grunnlag for samarbeid.

ⁱ For å følge med utviklingen i Kina (og USA) er denne lenken interessant: <https://socialistchina.org/>